

Darvasi László

Halhatatlanok

(regényrészlet)

Farkasordító hideg volt. Már nem is kásásodott, rücskös, egyenetlen fehér mezővé állt össze a Duna. De nem a farkas üvöltött, hanem a városra rászakadó háború. Már a szovjeteké volt a Nemzeti Múzeum, a Berlin tér az egész zilált pályaudvarral. 1945. január 16-a volt, a hidak pusztulásának a napja. Rezső színművész úrnál húzták meg magukat, vagyis inkább itt ragadtak, nem lehetett hazajutni. Az lett volna csak a kalandos, átsétálni az utcáról utcára változó, aktuális frontvonalon. Rezsőnél a nagyszoba középső ablakát kiverte a légnyomás, süvített be a hideg, egy horgolt mellénnyel tömték be. Megboldogult édesanyám keze munkája. A férfi szemében megcsillant a könny, elfordult, a lány ne lássa.

Rezső a Vígszínház kevéssé értékelt, de azért közkedvelt színésze volt, népszerű volt az utcai kiülön, a büfében az éjszaka legmélyén folyamodhatott hitelhez, a díszletmunkások művész úrnak, máskor rendező úrnak szólították, amely rang eléréséhez éppúgy kellett elhivatottság és isten áldotta tehetség, mint ahhoz, hogy a nagyszínpadon egy hiteles Tiborcot meg tudjon formálni. Még a paraszt se rágta úgy a szalonnabőrket, mint ő. Mindig volt nála egy pakli kártya, például. A körút lipóti oldalán lévő egyik bérházban élt, magányosan, néha magához invitálta a lányt. Amíg ő Rezsőnél időzött, a Behemót, akit már a színész is így nevezett, lent fújta a cigaretta felhőjét, szívta egyik szálát a másik után. Honnan volt annyi dohányja, rejtély. Volt az eljárásnak rendje. Ha a lány úgy egy óra múlva nem jött le a vendéglátójától, Behemót fölballagott érte, szelíden eltolta, esetleg odébb penderítette az útjába álló, esetleg ellenkezést is mutató férfiembert, odalépett a lányhoz, ráadta a kabátját, nem szólt, csak karolta, vitte. Az ilyen, kissé kellemetlen és modortalan eljárás nemcsak Rezsőre volt érvényes, hanem általában mindegyik látogatásra. Ferencvárosban is. Zuglóban. Budán, a Horthy Miklós úton. Vagy az iparos negyedben, nem messze a Nemzeti Színháztól, ahol ők is laktak. Meg kellett élni, nem? A lánynak voltak kuncsaftjai, akiktől kapott ezt-azt, nem mindig pénzt, néha zsírpapírba csomagolva karajt, szegyet vagy kockányi zsírt, kolbászt, egyszer két szem igazi narancsot. Néhány úriember eltűnt, nem küldött üzenetet többé érte, nem hívta. Ilyen bizonytalan, keszekusza idők voltak, és ki ne lett volna tisztában azzal, hogy különösebb értesítések nélkül el-eltűntek az emberek, kifogynak az élet körforgásából, mint az olcsó füst, ha kitarjuk az ablakot. Pardon, már itt se vagyok.

Olyan idők voltak, hogy az eltűntek annyira nem is hiányoztak. Egyrészt sokan tűntek el, másrészt a nem eltűntek leginkább azzal voltak elfoglalva, és ez igencsak erőt próbáló, sokoldalú foglalkozás volt, hogy ők maguk ne jussanak hasonló sorsra. Eltűnni meglehetősen könnyű volt. Nem eltűnni, maradni, fogódzkodni, túlélni mindennél bonyolultabb. Sokféle eljárásra, furfangra akár, gyávaságra, részvétlenségre, önzésre volt szükség, és ezért senki nem illetheti váddal a másikat.

Aki eltűnt, talán tehet is róla, hogy így alakult. Nem kell föltétlenül beállni a sorba, hát nem? És azután, ha valaki előkerült, nem biztos, hogy a szerencséje számlájára írhatta, hogy visszatérhetett egykorvolt élete színhelyére, az ismert, otthonos díszletek közé. Jobb volt néha nem megkerülni, nem visszatérni. Jobb volt örökre elveszni, kiiratkozni.

Elvitték őket, az ő kuncsaftjait, az izzadós, kártyabajnok Kányát, a köhögős Lemberget, Rapauer urat, akinek divatos nyakkendőböltje volt a körúton, és legalább tíz éve ápolta mozgásképtelen és csak szembogarával üzengető feleségét, ő meg annyira nem kérdezősködött utánuk.

Rezső, a színművész, jólelkű ember volt, csak szeretett sokat és részletesen beszélni. Fecsegett, locsogott, folyton a cirkuszi ügyelővel elszökött hitveséről mesélt, alig várta, hogy szóba hozhassa, hogy milyen megalázó, mert azért egy cirkuszi ügyelő, bármekkora is a bajusza, nem érhet föl egy vígszínházi alkalmazott művész szintjére, bokámhoz se, kérlek, és így volt ez ezen a napon is, amikor két, a lakásban töltött éjszaka után a lány annyira ráunt a férfi sirámaira, hogy a hirtelen támadt égi-földi ribillióban nem futott le vele a légoltalmi pincébe. Ez most nagyon közel bömbölt föl pedig. Szállt a hideg, fehér por, mintha örökké így maradna. Pokol, nem? Azt mondják, dehogyis tűz az, semmi gyehenna, inkább fagy. Szelíden lengett a csillár. Bömböltek a szirénák, mint az állatok.

Mindjárt megyek, Rezsőkém, mindjárt.

Valaki jajgatva ordított a ház előtt.

Segítség!

Jóemberek!

Vidd le magaddal Behemótot, ott álmodozik a lépcsőházban, ha nem lőtték még agyon. Súgd a fülébe, mindjárt repülök én is. Dehogyis ment. Várt, míg eltűnt a vacogásba belesápadt Rezső. Szapora kopogással lefutott a lépcsőn, de nem kanyarodott a légópince felé, kilépett a kapun, ki a borzalomba. Éhes vagyok! Valami álmos, titokzatos erő kihúzta a ház elé, a szétlőtt, törmelékekkel beterített utcára. Kőkupacok, vérfoltok, halottak. Bicegve elfutott mellette egy német katona, nyilván itt maradt, hátrahagyták, itt felejtették, mert a németek a budai oldalra fészkeltek be magukat, már fölrobbantották a hidakat, melyeknek a zaja olyan volt, mintha őrjöngő vihar költözött volna le az égről. Ilyen hangok nincsenek. Hogy így döndüljön és sóhajtson valami, lehetetlenség. Éhes vagyok! Éhes! A rongyos ruházatú német katona futtában megtorpant, közel tolt a csodálkozó, csupasz gyerekarát, warum, warum, és aztán a puskáját a csövénél fogva botorkált tovább. A tus ütögette az úttestből kifordult köveket. A nyilasok néhány napja még lekísértek néhány embert a partra, aztán sebesen eltakarodtak, ezt egy öreg szabó adta hírül a pincében tegnap.

Elhordták az irhájukat a rohadékok!

Hát nem Elek bácsi beszélgetett velük mindig? Diskuráltak, nem? Lázás eszmecsere folyt, nem?

Pofádat befogod! Én mindig megtettem, amit lehetett. Itt mindenki kussolt. Ha én nem vagyok, most fele annyian sem röhögcsélnének itten.

Na, na, Elek bácsi! Ki szólt Elmerék érdekében, hogy ők is gyönyörködnének a téli Dunában!

Sikoltva hulltak a bombák, jajgatott a Duna.

Éhes vagyok, éhes vagyok!

Ott a jeges porban derengő Vígszínház, az álom, az epekedés, a csodálat, a némán tomboló vágy tárgya. Ott állt szemben a színház, ahová, elhatározta, egyszer rendesen be fog jutni, és nem csak kicsike üvegjeleneteket fog játszani, melyekre még Sanyika, a jegyszedő néni se emlékezik, pedig Sanyika még a nagy Szomoró tündöklését is látta, aki most éhezik valahol. Bejut, helye lesz neki ott, és punktum. Állandó státusz, több ezer pengős fizetés, respekt! Nem csak szétszemetelt

kisszerepek, nem csak statisztanyomor, még hogy kenyérhéj Kleopátrának! Áll majd a reflektorok csóvafényében, és olyan csattogó, nem szűnő taps tör ki, bravó, bravó, bravó, mint ahogy a Kálvin teret ünnepli az aktuális géppuskatúz. Belőnek egy ablakon, visszafröccsen a vér. Ezért ne leselkedj, drága kisfiam.

A rettentő hideg valóságos kupolát vont a kerület fölé. Állítólag a Kálvin téren harcolnak a legdühödtebben, házról házra törtek az oroszok, nem kímélnek semmit, senkit, veszélyesebb a pince, mint a padlás. Maguk előtt hajtják az összefogdosott civileket. Ágyúkkal, tankokkal bombázzák egymást a felek.

Szegény Führer. Most biztosan rágja a kis kefebajuszát, Sztálin elvtárs meg már hűtteti a vörös csillagos pezsgőt.

Hallotta a közeledő repülő moraját. Óriási darazsak, takarta őket a füstös téli ég. És akkor elkezdődött.

Lehunyta a szemét, kinyitotta. Nem látta őket, csak számolt. Egy-kettő-három. Kapaszkodnia kellett. Nyolc bombát számolt meg, gyorsan hulltak alá. Láncozott bombák voltak. Sikoltva érkeztek, mintha szakadékba esett nők lettek volna. Nyolc hasonló robbanás követte egymást, testvérei a másíknak, a színház kupolája pedig hatalmas recsegéssel és ropogással szakadt alá. Hátnl, észak felé, az újlípóti gyárnegyed lánkok fűróstötték. Égett a Lóportáldűlő. Biztosan lángra kaptak a malmok, a Pozsonyi út távolabbi oldalában zűmmögő, sercegő villanytelep.

Majd napokig világlanak az épületek, itt több a gyűlékony anyag, az olaj, gáz, benzin. A pesti bérházakat is hogy kivilágította a decemberi bombázás, néhány épület még szilveszterkor is világított, parázslottak a régi, békebeli bútorok, tiroli asztalkák, angol komódok és a súlyos tölgyfa tálalók. Meg az ócskásnál beszerzett kisasztalok, keretágyak, székek, zsámolyok. Tudnivaló, hogy a ruhásszekrény lánkol a legjobban. Nyilván az őszi és a nyári kabátkák miatt, és hát a nercbundák, a nyúlszőrsapkák, a rókabunda sálak. Az ágy is kiválóan tud égni, szeret forróságban táncolni a dunyha, a paplan, a takaró, mely még nagyanyát és nagyapát is melengette. Vörösen recsegnek a székek, a rugós díványok és karosszékek, mintha az összes rájuk helyezkedett ülepre emlékeznének. Egy lakhely, lakás lassabb égésű tartozéka, már ahol van, a parketta. A zebracsíkozású parkettafa idővel fölhang a heves és önfeledt lánkolással, tűnődve izzani kezd. Komótos méltósággal parázslík akár napokon át. Mintha előadás lenne az illető kibombázott lakásban.

Ez egy óriási, óriási film, kérlek.

Ez egy Hollywood, ugye.

Lódögök és emberi hullák hevertek a színház előtt.

Akkor látta meg, kirázta a hideg. Egy rozoga, valamilyen szekér, fűjja a jeges szél, rángatja, le akarja tépni róla a ponyvát. Mintha egy kiéhezett, ferde tartású, alföldi ló húzná. Hogy tudja vonni, hogy van erő benne?! Nyikorog, nem? Valakik lóttek is rá, hallatszik az eszeveszett durrogás, látszik a becsapódások nyoma, száll a por, kavarog a fűst, érződik a maró szag. Tűz alá vették, nem tudta kitalálni, kicsodák, a szekérből pedig, annak ellenére, hogy fülsiketítő volt a zaj, kibugyogott a nevetgélés.

A kuncogás. Röhögés.

Mi ez? Kik ezek?

Miféle bolondok görögnek véren és tűzön át?! Fordult a szekér, előtűnt a nagy ponyva, könnycsepp volt ráfestve. Óriási könnycsepp, mintha egy kis színházi bohóc arcáról varázsolták volna rá, oda nagyították. Most megálltak. De még mindig röhögtek.

Körülményesen kiszállt egy csúfondáros alak a szekérből, mintha gitár lett volna nála. Zenész? Cigányok? Mintha egy nagybögő vagy gordonka lenne nála. Hát hiszen a Titanicon is húzták az utolsó pillanatig, nem? Kapaszkodtak a többiek, bújtak a ponyva mélyéből. Hasonlóan ágrólszakadt alakok, asszonyemberek is, egy Machbeth-boszorkány, Kurázszi mama. Hangoskodtak, a kiabálásuk elnyomott minden másféle zajt is, még azt is, hogy recsegve panaszkodik nekik az alómlott színház lángokkal ölelt kupolája.

Hozzá szóltak, neki kiabáltak.

Hé, te lány, ha, ha, ha.

Hé, te színésznő, hi, hi, hi!

Ő csak állt, a földbe gyökerezett a lába. Az éhezés elvette a józan esztét?

Éhség gyötör, ugye?

Korog a gyomrod, mint a háború, ugye?

Suttogta, mintha csak maga elé, hogy igen, rettenetesen éhes, úgy szenved, hogy mindjárt belehal, nem is tudja, hány napja nem csúszott le egy falat se a torkán. Tegnap Rezső úr feleségének bőrvét rágta kínjában, a bőrcipőjét, annyira éhes, hogy ha nem adnak neki valamit a hölgyek és az urak, nyomban elájul. Valami aprócskát. Kenyérhaj. Krumplihéj, szalonnabőrke, bármi. Hát adtak. Persze. Miért ne adtak volna. Átnyújtottak neki, a két remegő kezébe egy szörnyeteket. Jégbe volt fagyva a haragos, félelmetes zöld test, vagy másfél méter hosszú.

Úristen, mi ez?!

Ez kérlek, kislányom, egy kisebb fajta nílusi krokodil. Egyenesen az állatkertből hoztuk a te kívánós, finnyás gyomrodnak. Fagyasztott jószág. Húsa ízletes, omlós, fehér. Mondjuk, mint a csirke, olyan.

Vagy mint a hal, szólt közbe egy másik ágrólszakadt. Lehetne csuka, süllő is. Harcsa!

Végigszántott a romos körúton egy gépfegyversorozat. Berobbant a Tátra utca torkánál egy felborult autómobil. Az egyik szekérlakó odakiabált a lövöldözőknek, azonnal hagyjátok abba, mert odavágunk, ellátjuk a bajotokat. Lesz ne mulass! Hülyék! Bolondok!

Kétségtelenül hengegésnek tűnt így megszólítani a lövöldöző feleket. A bátrabb vagy inkább a vakmerőbb fajta. De nem lett bajuk, hajuk szála se görbült. Vigyorogtak, az asszonyok rázták magukat, erre toppantottak, arra léptek. Ömlött a szemükből a könny, kibugyogott világvak szemükből a melegség, rácsorgott a fagyott krokodilra, kiolvasztotta az állat vicsorgó pofáját.

Rezső színész alatt egy házsártos, de jólelkű néni élt szerb dohányon, bolgár likőrön és alkalmi pászkán. Sallerov mama, aki hamar megöregedett, de fiatalkorában, húsz éve még neves táncos volt. Sallerov mama például már eltűnt, mint aki nem is volt soha. Bedurrantottak az üres, egyszer-kétszer kifosztott szobájába, a Dunára néző közfal kidőlt. Ők meg nála sütötték ki a krokodil húsát, a konyhában raktak tüzet a parkettából. Lefejtették a rossz szagú, rücskös bőrt. Hamar készen lett, nem olyan kényes a krokodilhús. A durva külsín, a sárkánygyík-természet lágy és omlós részeket takar. De még az illata is! Némán falták a fehér, valóban csirkeízű húst, ő, Rezső úr és a Behemót. A krokodil feje vicsorgó gyűlölettel nézte őket. Ő teli szájjal beszélt.

– Azt mondta az egyik, hogy Monorra elvittek két tevét.

– Az Állatkertből?

– A frontvonalon át!

– Hiszem, ha látom – Rezső úr csóválta a fejét, a bolondját járatták vele.

– Úgy, úgy. Az oroszok tapsoltak. A tatár kapitány sírt, mert eszébe jutott az otthona, a kolhozban is mennyi teve volt! – a lány nevetett.

– Miket nem hordasz össze, te! Tapsoltak? Az oroszok?!

Rezső úr dühösen csóválta a fejét, mint akinek sok ez már.

– Nem ették meg őket?

– Nem, tartják az állatokat. Ha jön a tavasz, azokkal fognak szántani Monoron – mondta a lány, aztán arra gondolt, nem szabadna túl sokat enni.

+

Már a háború alatt is kapott kisebb szerepeket bizonyos előadásokban. Leginkább a Vígszínházban alkalmazták, de szóltak neki a Nemzetiből vagy a Magyar Színházból is. Behozhatott tálcát, poharat, nagyjelenetben állhatott a tömeg szélén. Egyszer lelőtték. Erre az epizódra igencsak büszke volt. Haltam már meg színpadon, kérlek. Véletlenül találta el a városi rendőrkapitány gyilkos golyója. Csodálkozva, mintegy határozott meglepődéssel kellett meghalnia, és ő a szívéhez kapva olyan természetesen rogyott össze, hogy csak háromszor kellett ismételnie. A szereplésekhez, a legkisebbekhez is természetesen igazolnia kellett, hogy nincsenek izraelita felmenői. Igazolta könnyedén, tényleg nem voltak. Aztán amilyen hamar alkalma nyílt rá, jelentkezett az éppen újrainduló színiiskolába, még 1945-ben, amikor romokban állt az ország, a város. A Vígszínház is romokban volt, két szép szemével látta a pusztulását. Rezső úrnál volt vendégségben Behemóttal, ott ettek meg egy krokodilt. Elfogyasztották a dögöt. Nem is volt rossz!

A vizsgasorban volt előtte egy vékony, deszkamellű lány, úgy énekelt, mint a pacsirta, trillázott a kis hülye, kihallatszott a folyosóra, ahol ők váraoztak. Hiába. Hüppögve, a könnyeit nyelve szédelgett ki a vizsgateremből.

Miért nem tömted ki magad, buta?

Párna ide, rongyharisnya oda!

Deszkával nem építenek viharűző tornyokat!

Az ő vizsgáján először azt kellett eljátszania, hogy a csalódásba beleőrülő Ophelia hogyan lép a rohanó patak vizébe. Ezelős út után a megtisztító, kifényesítő halál. A vízbe fulladás rokon a kereszteléssel, nem? Aztán be kellett mutatni, mit tesz Pernelle asszony, amikor az álnok Tartuffe ajánlatot tesz neki. Verset tudsz? Szavald el, fiam a Talpra magyart. Majd a Három nővér Irináját kellett megformálnia, aki igenis optimistán tekintett a jövőbe. Moszkva, Moszkva! Ahol az élet lüktet és táncol.

Reményvesztettség, hiszékenység, hiábavaló ábrándozás.

Tudott ezekről az emberi állapotokról, és őszintén szólva szerencséje is volt. Vagy nem is annyira, mert hát miért lenne szerencse az, hogy járt színházba sokat, szorongva, álmodozva és epekedve bámulta a gyönyörű színpadot, pedig háború füstölt mindenfelé Európában. Járt, apró butaságokat játszott is, nem bánta, ha színésznőnek nézik. Az is volt, nem?

Eljátszotta a bizottságnak a szerepeket könnyedén. Közben megkönnyebbülve arra gondolt, ha csábítást kellett volna játszania, azt biztosan nem tudta volna megcsinálni. Lebénult volna, nyilván. Azok a nyomorult hímek, mire hozzá, az ő testéhez jutottak, régen elcsábultak. Megvolt az elképzelésük, az úgynevezett ideájuk, tudták, miféle képekre, miféle alkatokra, a testnek miféle működésére akarják kisebb-nagyobb hörrenések közepette elfolyatni szomorú magjukat.

Mit szeretnél kisfiú, milyen legyek. Morcos? Ellenkezzek, évődjek? Szeresselek, mint egy örült lány?

Csomózd össze a kezem, fiam. Rossz vagyok, verd el a fenekem a nádpálcával, seprűnyéllal.

Harapj, hogy fájjon!

Van szívszorító történet, kizsákmányolt munkásokról szól, meg egy anyáról. Gorkij, mint bizonyára tudja a vizsgáló kisasszony. Nahát. Most akkor azt a keserű sorsú, szegény anyát játszd el nekem, fiam. Füstölt a vizsgáztató szájában a cigaretta. Egy csúnya, darabos nő, egy bizonyos Hilda.

Látja-e ő, milyen csúnya.

Bólogatott, látja.

Most megmutatom neked, fiam, hogyan kell széppé válni. Kiment a pódiumra, őt félretolta, a cigarettát egy székre tette, és eljátszotta. A munkás is csúnya. Majd szép lesz. A nép, a nép is csúf. De megszépül mindjárt. Kilép az árnyékból, fölemeli a ráncoktól szabdalt arcát, ellép az ekeszartvól, a füstöt, lángot okádó, olajos gépek birodalmából. És ragyogni kezd, mint az éjszaka vásznán a telihold. Íme!

Most pedig megmutatja Hilda, hogyan lehet a szépből kis butává válni, ilyen a naiva. Nézzen csak rá, hisz-e neki. Találkozzon a tekintetük. Nézzen rá, és érezze, hogy a veséjébe lát, hogy tudja a legtitikosabb gondolatait. Van a naivának titka? Nincsen. Nem igaz! Titka mindenkinek van. Csak a naiva titka látszik!

És most?

Úristen, a lány nevetni kezdett, hiszen milyen buta lett ez a Hilda. Mellette a vizsgáztató férfiak is cigarettáztak, alig látszottak ki a füstből. Az egyik morgott, mindig ez az öncélú bűvészkedés. Sovány, kopaszodó, kellemetlenül szúrós nézésű alak. Recsegett, mint egy varjú.

– Maga nem igazán jó színésznő. Egyelőre. Van valami titka, azt mi nem tudhatjuk, micsoda, ezért föl vesszük. Mondanám, csiszolatlan gyémánt, de félek, elbízta magát. Mindenesetre hallgató lehet. Tanulni fog.

Előredőlt, megkérdezte hirtelen, mi volt a foglalkozása.

– Munkáslány voltam, kérem – egyszuszra mondta.

– Nahát, és hol? Miféle munkát végzett az elvtársnő?

Meg se gondolta, mit válaszol, annak mi az értelme.

– Kézimunkát, tanár elvtárs.

– Szóval a textiliparban talált megélhetést? Szövőnő volt az elvtársnő.

– Az, szövőnő! A Wahrman utcában.

Bólogatott a varjúfejű. Ekkora tehetség a mosoda gőzében. Mert, ugye, nem tanulhatott. Nem képezte magát, nem bontakozhatott ki a Horthy-fasizmusban. De ennek most egyszer és mindenkorra vége. Magát, elvtársnő kiemeljük. Eddig is fontos népgazdasági munkát végzett, jelentékeny tagja volt az elnyomott, kizsákmányolt társadalomnak, ám most már megadatik a lehetőség, hogy képviselje elnyomott sorstársait. És még valamit, ha szabadna, elmondanék önnek. Pernelle asszony egész testében, minden ízével kívánja Tartuffe-öt. Minden tekintetben. Nem úgy vágyik utána, mint első csókra az érett korba jutott lány. Én ezt a maga megformálásában nem láttam. Kérem a megformálást még egyszer!

És ő eljátszotta újra, hogy Pernelle asszony eszelősen, magából kifordulva, hogy lefojtva kívánja a csábítót, viszont minden tekintetben.

Zihált. A kopasz bólogatott, az a Hilda meg nézett kifelé az ablakon.

– Na, ugye. Tudja maga így is, ha akarja. Igaz?

Igaz.

Ha lehetséges, most annyit se hazudjon, amennyit egy légy füllent. Fontos, talán a legfontosabb kérdések következnek. Nyilasokkal, hungaristákkal, németekkel kollaborált-e.

– A kollaborálás viszonyt jelent?

Azt. Részt vett-e ...

– Dehogya.

Nyilaskeresztespárti tagság? Szavalsok ősszel a Nemzeti Összefogás Kormányának, éneklés Szálasinak?

– Dehogya, dehogya!

Az kellett volna még csak! Eszébe jutott, hogy a Zigiber Feri Szálas nemzetvezetőt éltette neki. Az ő munkája természeténél fogva mentes volt az ideológiai csűrés-csavarásoktól. De a zuglói Zigiber Ferinek, aki pedig nagy csokor őszi rózsát is hozott, meg egyszer csokoládét, attól kezdve beteget jelentett. Szúr lent, Ferikém, rád vigyázok, nem akarom, hogy bajod essék. Mi szúr? A pisikém, Ferikém, az. Feri tudott egy jó magyar orvost, máris intézkedett. Nem tudta megállítani.

Felriasztották a vizsgáztatók.

Akkor, fiam, mit titkol? Mert olyan, mintha valamit elhallgatna mégis.

Úgy gondolta, minden mindegy. Ki fogja nekik mondani. A szemükbe. Fölszegte az állát, talán még toppantott is. Hát éppen a foglalkozása, az volt olyan furcsa.

Szegény lány volt ő mindig... Olyan.

Lett egy kis béleltebb, tűnődőbb csönd a teremben, kint az épülő budapesti világban kalapáltak, törmeléket, romot hordtak. nyikorogtak a boldog taligák. Dalolva ütötték be a szögeket, az ácskapcsokat.

Megszólalt egy harmadik, kicsit hörcsögképű vizsgáztató, hát a mi Karádynknak se volt éppen makulátlan a kezdete, és lám, mire vitte. Mondjuk, pünkösdi királyság volt az övé, hát nem?

Nevetés.

Fölvették.

Kapott nemsokára egy értesítést, belibegett az irodába, úgy tett, mint akit nem ráz meg, nem tölt el földöntúli örömmel a hír. Fekete Berta színésznő lehet! Arca se rezdült. Csak akkor ijedt meg, s röppent kifelé, amikor egy fiú futott be, mi van, Miklóska, visszajöttek tán a fasiszták?, nem, nem, egy óriás áll a kapuban, megragadott, emelt, és azt hörögte az arcomba, hogy rettenetesen éhes.